

Nasjonale prøver 2023

Resultater nasjonale prøver ungdomstrinnet

Elevene på 8. og 9. trinn gjør det noe svakere enn fjorårets kull i både lesing og regning. Resultatene i engelsk endrer seg lite fra i fjor. Jentene presterer litt bedre enn guttene i lesing, mens i regning er det motsatt. Kjønnsforskjellene er sterkere i år enn i fjor.

STATISTIKK | SIST ENDRET: 09.11.2023

[Flere tall om nasjonale prøver 8. og 9. trinn.](#)

Hovedfunn

- Årets elevkull presterer i overkant av ett skalapoeng svakere enn fjorårets kull i både lesing og regning. Elevenes prestasjoner i engelsk endrer seg lite fra i fjor.
- Guttene presterer litt bedre enn jentene i regning, mens i lesing er det motsatt. I engelsk presterer guttene og jentene mer jevnt.
- Kjønnsforskjellene i lesing og regning er sterkere i år enn i fjor.
- 94 prosent av elevene på 8. trinn deltok på prøvene høsten 2023.
- Oslo har flest elever som presterer på høyt nivå på alle prøvene, slik som for tidligere år.

Hva er nasjonale prøver?

Formålet med nasjonale prøver er å gi skolen kunnskap om elevenes ferdigheter i lesing, regning og engelsk. Informasjonen fra prøvene skal danne grunnlag for undervisvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivåer i skolesystemet. Det er fem mestringsnivåer på 8. trinn.

Ny metode for å måle elevenes utvikling over tid

I 2022 ble innholdet i de nasjonale prøvene endret for å gjenspeile de nye læreplanene. Vi startet samtidig måling av utvikling over tid på nytt. Det vil si at resultatene fra 2022 og 2023 kan ikke direkte sammenlignes med tidligere år.

Fra 2023 benytter vi en ny metode for å måle utvikling over tid. Den nye metoden vil fange opp mindre endringer på et tidligere tidspunkt, og vi forventer å se noe større variasjon i nasjonalt gjennomsnitt framover enn tidligere. For å kunne vurdere om endringer mellom år er et uttrykk for en trend, trenger vi resultater fra minimum tre år.

Nasjonale prøver er én kilde blant mange som forteller noe om elevenes ferdigheter. Informasjonen vi får fra disse kildene må derfor ses i sammenheng, og vi må forstå den ut fra hva vi ellers har av kunnskap om elevene.

Svakere prestasjoner i regning og lesing

Høsten 2023 gjennomførte 62 000 elever på 8. trinn nasjonale prøver i lesing, regning og engelsk. I tillegg gjennomførte 62 000 elever på 9. trinn de samme prøvene i lesing og regning.

Årets elevkull presterer i overkant av ett skalapoeng svakere enn fjorårets kull i både lesing og regning. I engelsk er det en liten, men positiv endring. Om slike endringer vil være innenfor det som fremover vil regnes som normale årlige svingninger gjenstår å se. Fra 2022 startet målingen av utvikling over tid på nytt for alle prøvene. Først når vi har resultater fra flere årganger vil vi kunne skille trend fra normale årlige svingninger.

Fordelingen av elever på mestringsnivå viser at det i år er flere elever som presterer på de to laveste mestringsnivåene (mestringsnivå 1 og 2) i både lesing og regning enn i fjor. Andelen elever på de to laveste mestringsnivåene øker med om lag 5 prosentpoeng på begge prøvene. Gitt 62 000 elever, vil denne nedgangen tilsvare om lag 3000 flere elever på de to laveste mestringsnivåene.

I engelsk skjer det relativt små endringer i fordelingen av elever på de fem mestringsnivåene sammenlignet med i fjor.

Jentene presterer best i lesing, og guttene i regning

Jentene presterer i snitt i 2,4 skalapoeng mer enn guttene i lesing, mens guttene presterer i snitt 2,9 skalapoeng mer enn jentene i regning. I engelsk presterer guttene og jentene likt.

Både gutter og jenter presterer noe svakere i lesing og regning sammenlignet med i fjor. For jentene er nedgangen størst i regning, mens nedgangen i guttenes prestasjoner er størst i lesing.

Sterkere kjønnsforskjeller i lesing og regning

Fordelingen av elever på mestringsnivå viser at det er flere gutter enn jenter som presterer på de to laveste mestringsnivåene i lesing (nivå 1 og 2). Den største endringen i lesing er at en større andel av guttene presterer på de to laveste mestringsnivåene, en økning fra 32 prosent i fjor til 40 prosent i år.

Andelen som presterer på de to høyeste mestringsnivåene (mestringsnivå 4 og 5) har gått litt ned fra i fjor både for gutter og jenter, men nedgangen litt større for guttene enn jentene. I 2023 er det 25 prosent av guttene og 31 prosent av jentene som presterer på de to høyeste mestringsnivåene i lesing.

I regning presterer flere jenter enn gutter på de to laveste mestringsnivåene. Utviklingen for gutter og jenter i regning er den motsatte av den for lesing. Økningen i andelen elever på laveste mestringsnivå er større for jentene enn guttene. I 2023 er det 29 prosent av guttene og 39 prosent av jentene som presterer på de to laveste mestringsnivåene i regning. Samlet sett forsterkes kjønnsforskjellene i både lesing og regning sammenlignet med i fjor.

I engelsk skiller det lite mellom jenter og gutter i andelen elever på de ulike mestringsnivåene, og det er små endringer sammenlignet med i fjor.

Dobbelt så mange på høyeste mestringsnivå på 9. trinn som på 8. trinn

Elever på 9. trinn gjennomfører de samme nasjonale prøvene i lesing og regning som elever på 8. trinn. Det betyr at vi kan sammenligne ferdigheten for disse to kullene, og få en indikasjon på ferdighetsutviklingen mellom 8. og 9. trinn. Det er likevel viktig å huske at prøvene er laget etter kompetansemålene for 7. trinn, og dermed ikke måler hele bredden av elevenes ferdigheter på 9. trinn.

Elevene på 9. trinn får i snitt 4,6 skalapoeng mer i lesing og 4,9 skalapoeng mer i regning enn elevene på 8. trinn. Tidligere har forskjellen mellom de to trinnene vært tre-til-fire skalapoeng. Forskjellene i skalapoeng mellom 8. og 9. trinn i 2023 skyldes sannsynligvis både at det er større forskjeller mellom ulike årskull grunnet endret metode og læringseffekten av et skoleår. Hva forskjellene vil være i årene fremover, gjenstår å se.

Andelen elever som presterer på de to laveste mestringsnivå (nivå 1 og 2) er betydelig lavere på 9. trinn enn på 8. trinn, men det er fortsatt rundt 20 prosent som presterer på de to laveste mestringsnivåene i lesing og regning. Det er særlig i andelen elever på høyeste mestringsnivå (nivå 5) at forskjellen mellom trinnene er størst. På 9. trinn er det mer enn dobbelt så mange som presterer på høyeste mestringsnivå i lesing og regning, som på 8. trinn.

94 prosent av elevene på 8. trinn deltok på prøvene

Høsten 2022 deltok betydelig færre elever enn normalt på de nasjonale prøvene på 8. trinn på grunn av lærerstreiken. I 2023 er andelen som deltar på prøvene lik som i 2021, 94 prosent. Selv om deltakelsen var en del lavere i 2022 på grunn av streiken, så det ikke ut til at det hadde noen betydning for resultatene, og dermed for sammenlignbarheten med senere år på nasjonalt nivå. På lokalt nivå, hvor enkelte kommuner og skoler ble sterkere berørt av streiken enn andre, vil derimot en lav deltakelse i 2022 kunne ha betydning for tolkningen av resultatene.

Omtrent 4 prosent av elevene ble fritatt fra å gjennomføre de tre prøvene. Andelen som ble fritatt fra å gjennomføre er litt høyere i år enn i fjor. Økningen er størst i lesing, med 0,5 prosentpoeng.

I tillegg til de som blir fritatt er det også noen få elever som ikke deltar, for eksempel på grunn av sykdom. I 2023 er det rundt 2 prosent av elevene som er registrert som «Ikke deltatt». Til sammenligning var andelen med «Ikke deltatt» mellom 10 og 12 prosent i 2022.

Flest elever presterer på høyeste mestringsnivå i Oslo

Fordelingen av elever på de ulike mestringsnivåene viser tydelig at andelen elever på høyeste mestringsnivå varierer mest mellom fylkene. Det er særlig Oslo som skiller seg ut ved å ha en betydelig høyere andel elever på høyeste mestringsnivå. For eksempel presterer eksempel 17 prosent av elevene i Oslo på høyeste mestringsnivå i lesing, mens andelen elever på høyeste mestringsnivå i de andre fylkene ligger mellom 6 og 9 prosent.

Når det gjelder andelen elever på laveste mestringsnivå, er forskjellen mellom Oslo og de andre fylkene ikke like stor. Unntaket er i engelsk, hvor andelen elever på laveste mestringsnivå er del lavere i Oslo enn i de andre fylkene. Kun 6 prosent av elevene i Oslo presterer på laveste mestringsnivå, mens andelen elever på laveste mestringsnivå i de andre fylkene ligger mellom 9 og 13 prosent.

Om statistikken

Resultatene fra nasjonale prøver blir publisert på en skala der det nasjonale gjennomsnittet er 50 skalapoeng. Elevene blir ut fra antall skalapoeng fordelt på ulike mestringsnivåer. Det er fem mestringsnivåer på 8. og 9. trinn.

Fra 2022 starter måling av utvikling over tid på nytt for alle prøvene. Det nasjonale gjennomsnittet er satt til 50, og det er satt nye grenser for de fem mestringsnivåene.

For å kunne måle utvikling over tid, trenger vi en felles skala. For å få til dette, lenker vi prøvene fra ulike år sammen ved hjelp av såkalte ankeroppgaver. Disse ankeroppgavene blir gjentatt hvert år ved at alle elever får noen få ankeroppgaver som en del av prøven. Denne ankermetoden, der resultatene hvert år blir satt på samme skala, gjør det mulig for skoler og skoleiere å vurdere utvikling i fordeling på mestringsnivåer og endring i gjennomsnitt over tid.

